

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. birželio 30 d.
(OR. en)

11157/23

ECOFIN 681
UEM 215
SOC 506
EMPL 357
COMPET 701
ENV 780
EDUC 293
RECH 325
ENER 416
JAI 928
GENDER 157
ANTIDISCRIM 151
JEUN 195
SAN 432

PRANEŠIMAS

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio

dokumento Nr.: 9851/1/23 REV 1

Komisijos dok. Nr.: COM(2023) 625 final

Dalykas: TARYBOS REKOMENDACIJA dėl Slovakijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Slovakijos stabilumo programos

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos rekomendacija (COM(2023) 625 final) grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį apsvarstė Taryba ir Europos Vadovų Taryba.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. d.

dėl Slovakijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Slovakijos stabilumo programos

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 5 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdama į 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo², ypač į jo 6 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

² OL L 306, 2011 11 23, p. 25.

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

- (1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241³, kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – Priemonė). Pagal Priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė prisidedama prie ekonomikos bei įtraukaus atsigavimo ir tvarių bei augimą skatinančių reformų ir investicijų įgyvendinimo, visų pirma reformomis ir investicijomis siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ja taip pat padedama stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą. 2022 m. birželio 30 d., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 11 straipsnio 2 dalies, atnaujintas pagal Priemonę kiekvienai valstybei narei skiriamas didžiausias finansinis įnašas;

³ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

- (2) 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija priėmė 2023 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. 2023 m. kovo 23 d. Europos Vadovų Taryba pritarė 2023 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstytiems prioritetams, grindžiamiems keturiais konkurencingo tvarumo aspektais. 2022 m. lapkričio 22 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2023 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Slovakija nurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija priėmė ir nuomonę dėl Slovakijos 2023 m. biudžeto plano projekto. Komisija taip pat priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2023 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. 2023 m. gegužės 16 d. Taryba priėmė Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos⁴ (toliau – 2023 m. Rekomendacija dėl euro zonos) ir 2023 m. kovo 13 d. – bendrą užimtumo ataskaitą;
- (3) nors Sąjungos šalių ekonomika demonstruoja didelį atsparumą, geopolitinės aplinkybės ir toliau daro neigiamą poveikį. Kadangi Sąjunga tvirtai remia Ukrainą, Sąjungos ekonominės ir socialinės politikos darbotvarkėje daugiausia dėmesio skiriama neigiamo sukretimų energetikos srityje poveikio tiek pažeidžiamiems namų ūkiams, tiek įmonėms mažinimui trumpuoju laikotarpiu ir tolesnėms pastangoms įgyvendinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, remti tvarų ir integracinį augimą, apsaugoti makroekonominį stabilumą ir didinti atsparumą vidutinės trukmės laikotarpiu. Joje taip pat daug dėmesio skiriama Sąjungos konkurencingumo ir našumo didinimui;

⁴ 2023 m. gegužės 16 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C 180, 2023 5 23, p. 1).

- (4) 2023 m. vasario 1 d. Komisija paskelbė komunikatą „*Žaliojo kurso pramonės planas poveikio klimatui neutralizavimo amžiui*“ (toliau – Žaliojo kurso pramonės planas). Žaliojo kurso pramonės planu siekiama didinti neutralaus poveikio klimatui Sąjungos pramonės konkurencingumą ir remti greitą perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos. Planas papildo pagal Europos žaliąjį kursą ir planą „REPowerEU“ dedamas pastangas. Juo taip pat siekiama sukurti palankesnę aplinką, kurioje būtų plėtojami Sąjungos poveikio klimatui neutralizavimo technologijų ir produktų gamybos pajėgumai, kurių reikia Sąjungos plataus užmojo klimato srities tikslams pasiekti, taip pat užtikrinti prieigą prie atitinkamų svarbiausių žaliavų, be kita ko, įvairinant tiekimo šaltinius, tinkamai naudojant geologinius išteklius valstybėse narėse ir maksimaliai didinant žaliavų perdirbimą. Žaliojo kurso pramonės planas grindžiamas keturiais ramsčiais: nuspėjama ir supaprastinta reglamentavimo aplinka, galimybėmis sparčiau gauti finansavimą, įgūdžių stiprinimu ir atvira prekyba siekiant atsparių tiekimo grandinių. 2023 m. kovo 16 d. Komisija taip pat paskelbė komunikatą „*Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.*“, kuriame dėmesys sutelktas į devynis vienas kitą stiprinančius veiksnius ir tikslą sukurti augimą skatinančią reglamentavimo sistemą. Jame nustatyti politikos prioritetai, kuriais, siekiant ilgalaikio Sąjungos ir jos valstybių narių konkurencingumo, skatinama aktyviai vykdyti struktūrinius patobulinimus, tinkamai orientuotas investicijas ir reglamentavimo priemonės. Toliau pateikiamos rekomendacijos padeda šiuos prioritetus įgyvendinti;
- (5) 2023 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau evoliucionuoja atsižvelgiant į Priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas pastaraisiais metais konkrečioms šalims pateiktas rekomendacijas arba didelę jų dalį. 2019, 2020 ir 2022 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat aktualios ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

- (6) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435⁵ (toliau – „REPowerEU“ reglamentas) siekiama greitai laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Taip bus prisidėta prie Sąjungos energetinio saugumo ir jos energijos šaltinių įvairinimo, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. „REPowerEU“ reglamentu valstybėms narėms suteikiama galimybė į nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus įtraukti naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus. Tos reformos ir investicijos taip pat padės didinti neutralaus poveikio klimatui Sąjungos pramonės konkurencingumą, kaip nurodyta Žaliojo kurso pramonės plane, ir atsižvelgti į 2022 m. ir, kai taikytina, 2023 m. konkrečioms valstybėms narėms pateiktas su energetika susijusias rekomendacijas. „REPowerEU“ reglamentu nustatoma naujos kategorijos negražintina finansinė parama, kurią valstybės narės gali gauti, kad galėtų finansuoti naujas su energetika susijusias reformas ir investicijas, numatytas jų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose;

⁵ 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1).

(7) 2023 m. kovo 8 d. Komisija priėmė komunikatą, kuriame pateikė 2024 m. fiskalinės politikos gaires (toliau – 2023 m. kovo 8 d. komunikatas). Juo siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą. Komisija priminė, kad Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymas baigsis 2023 m. pabaigoje. Ji paragino 2023–2024 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria užtikrinamas vidutinės trukmės skolos tvarumas ir tvariai didinamas potencialus augimas, ir paragino valstybes nars savo 2023 m. stabilumo ir konvergencijos programose nustatyti, kaip jų fiskaliniais planais bus užtikrinta, kad vidutinės trukmės laikotarpiu būtų laikomasi Sutartyje nustatytos 3 % bendrojo vidaus produkto (BVP) pamatinės vertės ir kad skola būtų patikimai bei nuolat mažinama arba išliktų apdairaus lygio. Komisija taip pat paragino valstybes nars laipsniškai nutraukti nacionalines fiskalines priemones, nustatytas siekiant apsaugoti namų ūkius ir įmones nuo energijos kainų sukkelto sukrėtimo, pradedant nuo mažiausiai tikslingų priemonių. Ji nurodė, kad jei dėl atsinaujinusio su energijos kainomis susijusio spaudimo reikėtų pratęsti paramos priemonių taikymą, valstybės narės tokias priemones turėtų tikslingiau taikyti pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir įmonėms. Komisija pareiškė, kad fiskalinės rekomendacijos bus kiekybiškai įvertintos ir diferencijuotos. Be to, kaip pasiūlyta 2022 m. lapkričio 9 d. jos komunikate dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių, fiskalinės rekomendacijos bus suformuluotos remiantis grynosiomis pirminėmis išlaidomis. Ji rekomendavo, kad visos valstybės narės ir toliau išsaugotų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas ir užtikrintų veiksmingą Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšų panaudojimą, ypač atsižvelgdamos į žaliosios bei skaitmeninės pertvarkų ir atsparumo didinimo tikslus. Komisija nurodė, kad, laikydamasi esamų teisinių nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras;

- (8) 2023 m. balandžio 26 d. Komisija pristatė pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais įgyvendinama visapusiška Sąjungos ekonomikos valdymo taisyklių reforma. Pagrindinis pasiūlymų tikslas – stiprinti valstybės skolos tvarumą ir skatinti tvarų bei integracinį ekonomikos augimą visose valstybėse narėse įgyvendinant reformas ir investuojant. Savo pasiūlymais Komisija siekia didinti nacionalinę atsakomybę, supaprastinti sistemą ir labiau orientuotis į vidutinės trukmės laikotarpį, kartu užtikrinant veiksmingą ir darnesnę vykdymo užtikrinimą. Kaip teigiama 2023 m. kovo 14 d. priimtose Tarybos išvadose dėl ES ekonomikos valdymo sistemos reformos gairių, tikslas – teisėkūros darbą užbaigti 2023 m.;

- (9) 2021 m. balandžio 29 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Slovakija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi to reglamento V priede išdėstytomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2021 m. liepos 13 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą dėl Slovakijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo⁶. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Slovakija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos; 2023 m. balandžio 26 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 21c straipsnį Slovakija Komisijai pateikė pakeistą nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“. Pakeistame ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane taip pat atsižvelgiama į didžiausią finansinį įnašą, atnaujintą pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalį, ir pagal Reglamento (ES) 2021/241 21 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikiamas pagrįstas prašymas 2021 m. liepos 13 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimą iš dalies pakeisti, nes, Slovakijos nuomone, dėl objektyvių aplinkybių dalies ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinti nebeįmanoma;

⁶ Dok. ST 10156/2021 INIT; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1.

- (10) 2023 m. balandžio 27 d. Slovakija pateikė 2023 m. nacionalinę reformų programą, o 2023 m. balandžio 27 d. pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį – 2023 m. stabilumo programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį 2023 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Slovakijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;
- (11) 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė 2023 m. Slovakijos ataskaitą. Joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2022 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis ta analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Slovakijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(12) pagal Reglamento (ES) Nr. 1176/2011 5 straipsnį Komisija atliko nuodugnią Slovakijos apžvalgą ir 2023 m. gegužės 24 d. paskelbė jos rezultatus. Komisija padarė išvadą, kad Slovakijoje makroekonominio disbalanso nėra. Visų pirma didėjo su konkurencingumu, būstu, namų ūkių skola ir išorės balansu susijęs pažeidžiamumas, tačiau apskritai atrodo, kad artimiausiu metu jis bus suvaldytas ir, tikimasi, kad normalizuojantis ekonominėms sąlygoms sumažės. Energijos kainų sukeltas sukrėtimas ir sparčiai didėjanti infliacija padarė didelį poveikį ekonomikai. Grynosios infliacijos ir vienetui tenkančių darbo sąnaudų augimas gerokai viršija euro zonos vidurkį. Nors prognozuojama, kad jie normalizuosis, esama rizikos, kad gali prireikti laiko, kol spaudimas išlaidų konkurencingumui sumažės, o didelė vidaus paklausa ir toliau darys spaudimą išorės sąskaitoms. 2022 m. einamosios sąskaitos būklė gerokai pablogėjo dėl padidėjusių energijos importo kainų ir smarkiai sumažėjusio ne energetikos prekių grynojo eksporto. Prognozuojama, kad einamosios sąskaitos deficitas šiek tiek sumažės, tačiau 2023 ir 2024 m. išliks didelis, nepaisant mažėjančių energijos kainų. Nepaisant to, vertinama, kad artimiausiu metu išorės tvarumo rizika bus nedidelė. Prognozuojama, kad valdžios sektoriaus deficitas šiais ir kitais metais bus didelis, o nuo 2024 m. – sumažės. Atrodo, kad po kelerius metus trukusio didelio augimo būsto kainos yra šiek tiek pervertintos. Tai įvyko kartu su dideliu skolinimusi, kuris dabar mažėja, ir dideliu namų ūkių skolos augimu, o tai kelia tam tikrą riziką finansiniam stabilumui. Tačiau bankų sektorius išlieka gerai kapitalizuotas, labai pelningas ir jame yra mažai neveiksnių paskolų. Reikia toliau dėti pastangas, siekiant pašalinti Slovakijos ekonominį pažeidžiamumą. Visų pirma reikėtų apriboti perteklinę paklausą, kad būtų galima koreguoti einamosios sąskaitos deficitą ir grynosios infliacijos skirtumą, palyginti su likusia euro zonos dalimi. Tai galima pasiekti užtikrinant tinkamą fiskalinį konsolidavimą ir priemones namų ūkių skolos problemai spręsti, kartu išlaikant būsto įperkamumą, taikant nekilnojamojo turto apmokestinimą ir būsto pasiūlos rėmimo priemones;

(13) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Slovakijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 5,4 % BVP 2021 m. iki 2,0 % 2022 m., o valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 61,0 % BVP 2021 m. pabaigoje iki 57,8 % 2022 m. pabaigoje. 2023 m. gegužės 24 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Tame pranešime aptarta Slovakijos biudžeto būklė, nes planuojama, kad jos valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršys 3 % BVP. Pranešime padaryta išvada, kad deficito kriterijus nėra įvykdytas. Vadovaudamasi 2023 m. kovo 8 d. komunikatu, Komisija 2023 m. pavasarį nesiūlė pradėti naujų perviršinio deficito procedūrų. Savo ruožtu Komisija konstatavo, kad remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, 2024 m. pavasarį ji Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Slovakija turėtų į tai atsižvelgti vykdydama savo 2023 m. biudžetą ir rengdama 2024 m. biudžeto plano projektą;

- (14) valdžios sektoriaus balansui poveikį padarė fiskalinės politikos priemonės, priimtose siekiant sušvelninti ekonominę ir socialinę energijos kainų kilimo poveikį. 2022 m. tokios išlaidos didinančios fiskalinės politikos priemonės apėmė išmokas didelės infliacijos labiausiai paveiktiems namų ūkiams, vienkartinę išmokos vaikui padidinimą, vienkartinę 14-osios pensijos išmoką, vienkartinę premiją visiems viešojo sektoriaus darbuotojams ir viršutines elektros energijos ir dujų kainas nereguliuojamoms įmonėms. Tų priemonių išlaidos iš dalies kompensavo nauji mokesčiai, taikomi energijos gamintojų ir tiekėjų nenumatytam pelniui, t. y. solidarumo įnašas, teikiamas pagal Tarybos reglamentą (ES) 2022/1854⁷. Komisijos vertinimu, 2022 m. tų priemonių grynas poveikis biudžetui sudarė 0,2 % BVP. Valdžios sektoriaus balansui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, kurios, kaip apskaičiuota, 2022 m. sudarė 0,1 % BVP. Be to, apskaičiuotosios su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinių priemonių išlaidos 2022 m. sumažėjo iki 0,8 % BVP, palyginti su 3,2 % 2021 m.;
- (15) 2021 m. birželio 18 d. Taryba rekomendavo Slovakijai 2022 m.⁸ išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės suteiktą postūmį, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas;

⁷ 2022 m. spalio 6 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1854 dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti (OL L 261 I, 2022 10 7, p. 1).

⁸ 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Slovakijos stabilumo programos (OL C 304, 2021 7 29, p. 121).

(16) remiantis Komisijos skaičiavimais, 2022 m. fiskalinės politikos kryptis⁹ buvo stabdomoji (1,3 % BVP) – tai buvo tinkama atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Kaip rekomendavo Taryba, Slovakija toliau rėmė ekonomikos atsigavimą vykdydama pagal Priemonę finansuojamas investicijas. Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sudarė 1,2 % BVP (2021 m. – 1,3 %). Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2022 m. sumažėjo dėl menko Sąjungos struktūrinių fondų lėšų įsisavinimo ir Priemonės dotacijų faktinių išlaidų atidėjimo. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos turėjo 0,2 procentinio punkto skatinamąjį poveikį fiskalinės politikos kryptčiai¹⁰. Todėl Slovakija išlaikė nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai sudarė 1,3 procentinio punkto. Todėl Slovakija pakankamai kontroliavo nacionalinėmis lėšomis finansuojamų einamųjų išlaidų augimą;

⁹ Fiskalinės politikos krypttis vertinama kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Priemonės ir kitų Sąjungos fondų negražintina parama (dotacijomis) finansuojamas išlaidas, pokytis, palyginti su vidutinės trukmės potencialiu augimu. Daugiau informacijos pateikta fiskalinės statistikos lentelių 1 langelyje.

¹⁰ Kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turėjo 0,1 procentinio punkto BVP stabdomąjį poveikį.

- (17) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos 2023 m. stabilumo programoje pateiktos biudžeto projekcijos, atitinka Komisijos 2023 m. pavasario prognozę dėl 2023 m. ir vėlesnio laikotarpio. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2023 m. išaugs 1,3 %, o 2024 m. – 1,8 %. Tuo tarpu Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. realiojo BVP augimas bus didesnis – 1,7 % ir 2,1 % 2024 m., daugiausia dėl spartesnio, nei tikėtasi, eksporto atsigavimo, nes numatoma, kad išnyks tiekimo grandinės trikdžiai ir pagerės pagrindinių Slovakijos eksporto šalių ekonominės perspektyvos;
- (18) 2023 m. stabilumo programoje vyriausybė numato, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 6,3 % BVP. 2023 m. padidėjimas daugiausia susijęs su priemonėmis, priimtomis siekiant sušvelninti ekonominę ir socialinę energijos kainų kilimo poveikį, taip pat kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, mokesčio nuolaidos ir išmokos vaikui padidinimu ir vaiko priežiūros išmokos įtraukimu. 2023 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės nuo 57,8 % 2022 m. pabaigoje iki 58,7 % 2023 m. pabaigoje. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas bus 6,1 % BVP. Tai atitinka 2023 m. stabilumo programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas panašus valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP: 58,3 % 2023 m. pabaigoje;

(19) numatoma, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui poveikį toliau darys fiskalinės priemonės, kurių imtasi siekiant sušvelninti ekonominį ir socialinį energijos kainų kilimo poveikį. Jas sudaro priemonės, kurių taikymas pratęstas nuo 2022 m., visų pirma elektros energijos ir dujų kainų viršutinė riba nereguliuojamoms įmonėms, ir naujos priemonės, pavyzdžiui, elektros energijos, dujų ir šilumos tiekimo kainų viršutinė riba namų ūkiams ir reguliuojamoms (mažosioms) įmonėms. Tų priemonių išlaidas iš dalies kompensuoja mokesčiai, taikomi nenumatytam energijos tiekėjų pelnui, t. y. solidarumo įnašas, susijęs su Reglamentu (ES) 2022/1854, specialus mokestis vandentvarkos statybos bendrovei ir pernelyg didelį pelną gaunančių elektros energijos gamintojų pajamų viršutinė riba. Atsižvelgiant į tas pajamas, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos 2023 m. sudarys 2,0 % BVP¹¹. Neatrodą, kad 2023 m. priemonės yra orientuotos į labiausiai pažeidžiamus namų ūkius ar įmones, ir jomis nėra išsaugomas kainos signalas mažinti energijos poreikį ir didinti energijos vartojimo efektyvumą. Todėl tikslinių paramos priemonių, į kurias reikėtų atsižvelgti vertinant, ar laikomasi 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacijos, nėra¹² (palyginti su 0,2 % BVP 2022 m.). Prognozuojama, kad iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo biudžeto išlaidos, palyginti su 2022 m., sumažės 0,1 procentinio punkto BVP. Galiausiai tikimasi, kad 2023 m. valdžios sektoriaus balansui bus naudingas laipsniškas su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinių priemonių (apskaičiuota, kad jos sudarė 0,8 % BVP) panaikinimas;

¹¹ Šis skaičius rodo tų priemonių, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat kapitalo išlaidų priemones, poveikį metiniam biudžetui.

¹² 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Slovakijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Slovakijos stabilumo programos (OL C 334, 2022 9 1, p. 205).

- (20) 2022 m. liepos 12 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Slovakijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį¹³, atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Tuo pačiu Slovakija turėtų būti pasirengusi einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Slovakijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis;

¹³ Remiantis Komisijos 2023 m. pavasario prognoze, numatoma, kad Slovakijos vidutinės trukmės laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis, naudojamas fiskalinės politikos kryptčiai įvertinti, nominaliaja verte bus 12,0 %.

(21) Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2023 m. fiskalinės politikos kryptis didelės infliacijos sąlygomis bus skatinamoji (–6,2 % BVP). Prieš tai, 2022 m., fiskalinės politikos kryptis buvo stabdomoji (1,3 % BVP). Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo skatinamasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai 2023 m. turėtų sudaryti 4,4 % BVP. Tai apima 0,2 % BVP mažesnes tikslinių paramos priemonių namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, išlaidas. Čia taip pat įtrauktos (0,1 % BVP) mažesnės išlaidos, susijusios su laikinos apsaugos teikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims. Todėl nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynujų pirminių einamųjų išlaidų skatinamojo poveikio nelemia tikslinė parama namų ūkiams ir įmonėms, kurie yra labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Ekspansinį nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimą skatina netikslinės energetikos priemonės, nuolatinis sveikatos priežiūros specialistų darbo užmokesčio didinimas ir pridėtinės vertės mokesčio (PVM) tarifų sumažinimas maisto ir laisvalaikio sektoriuose. Apibendrinant, prognozuojamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitinka 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendaciją. Numatoma, kad Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarys 2,8 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų skatinamasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai turėtų sudaryti 0,1 procentinio punkto¹⁴. Slovakija planuoja finansuoti papildomas investicijas pasinaudodama Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis, taip pat numato išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas¹⁵. Ji planuoja finansuoti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pavyzdžiui, nacionalinę mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų strategiją, kuria siekiama padidinti lankstumą ir sutrumpinti paslaugų pirkimo laiką, taip pat įtraukti daugiau tiekėjų, įskaitant mažąsias ir vidutines įmones;

¹⁴ Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,1 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

¹⁵ Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 0,0 % BVP, o nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų skatinamasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai sudarė 1,3 procentinio punkto. Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,1 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

- (22) 2023 m. stabilumo programoje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki 4,7 % BVP. 2024 m. sumažėjimas iš esmės atspindi laipsnišką priemonių, kuriomis siekiama sušvelninti ekonominę ir socialinę energijos kainų kilimo poveikį, panaikinimą. 2023 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2024 m. pabaigoje padidės iki 59,3 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,8 % BVP. Tai atitinka 2023 m. stabilumo programoje numatomą deficitą. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatomas valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP panašus: 58,7 % 2024 m. pabaigoje;
- (23) 2023 m. stabilumo programoje numatyta 2024 m. laipsniškai panaikinti visas energijos paramos priemones. Komisija taip pat daro prielaidą, kad 2024 m. energijos paramos priemonės bus visiškai panaikintos. Tai grindžiama prielaida, kad energijos kainos nepradės vėl didėti;

(24) Reglamentu (EB) Nr. 1466/97 raginama siekti metinio struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimo siekiant vidutinės trukmės biudžeto tikslo, etalonu nustatant 0,5 % BVP pagerėjimą¹⁶. Atsižvelgiant į fiskalinio tvarumo aspektus ir poreikį sumažinti deficitą iki mažesnės nei 3 % Sutartyje nustatytos BVP pamatinės vertės, Komisijos nuomone, 2024 m. būtų tikslinga pagerinti struktūrinį balansą bent 0,7 % BVP. Siekiant užtikrinti tokį pagerėjimą ir laikantis Komisijos metodikos, grynujų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių išlaidų augimas¹⁷ 2024 m. neturėtų viršyti 5,7 %, kaip nurodyta šioje rekomendacijoje. Tai taip pat padės sumažinti grynąją infliaciją, kuri gerokai viršija euro zonos vidurkį ir, jei užsitęstų, galėtų lemti konkurencingumo sumažėjimą, ir sustiprinti išorės poziciją. Be to, likusios energijos paramos priemonės (Komisijos dabartiniu vertinimu, 2023 m. jos sudarys 2 % BVP) turėtų būti laipsniškai panaikintos, jei tai bus įmanoma atsižvelgiant į energijos rinkos pokyčius ir pradėdant nuo mažiausiai tikslinių priemonių, o susijusios sutaupytos lėšos turėtų būti naudojamos valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Remiantis Komisijos skaičiavimais, dėl to grynujų pirminių išlaidų augimas būtų mažesnis nei rekomenduotas 2024 m. didžiausias augimo tempas. Be to, pagal Komisijos 2023 m. pavasario prognozę grynujų nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. neatitinka 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacijos. Jei tai būtų patvirtinta, būtų tikslinga 2024 m. sumažinti grynujų pirminių išlaidų augimą;

¹⁶ Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnis, kuriame taip pat reikalaujama, kad valstybėms narėms, kurių valdžios sektoriaus skola viršija 60 % BVP arba kuriose yra didesnė skolos tvarumo rizika, būtų taikomas didesnis nei 0,5 % BVP koregavimas.

¹⁷ Grynosios pirminės išlaidos apibrėžiamos kaip nacionalinėmis lėšomis finansuojamos išlaidos, atėmus diskrecines pajamų priemones ir neįskaitant palūkanų išlaidų bei ciklinių nedarbo išlaidų.

- (25) darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. grynosios nacionalinėmis lėšomis finansuojamos pirminės išlaidos padidės 2,5 %, o tai yra mažiau nei rekomenduojamas augimo tempas. Komisijos 2023 m. pavasario prognozėje numatytas koregavimas yra mažesnis nei sutaupytos lėšos visiškai laipsniškai panaikinus energijos paramos priemones: taip yra dėl nuolatinių išlaidų priemonių, pavyzdžiui, didesnio viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio, šeimos paketo, įskaitant mokesčio nuolaidą ir didesnes išmokas vaikui, taip pat vaiko priežiūros išmokos įtraukimą pagal pensijų reformą;
- (26) remiantis 2023 m. stabilumo programa, valstybės investicijos turėtų sumažėti nuo 5,1 % BVP 2023 m. iki 4,0 % BVP 2024 m. Mažesnės investicijos atspindi mažesnes Sąjungos lėšomis finansuojamas investicijas, visų pirma pagal struktūrinius fondus. 2023 m. stabilumo programoje nurodomos reformos ir investicijos, kuriomis tikimasi prisidėti prie fiskalinio tvarumo ir tvaraus bei integracinio augimo. Tai, be kita ko, neseniai patvirtinta reforma, kuria nustatomos viršutinės išlaidų ribos, ir pensijų reforma, kurios taip pat yra įtrauktos į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą;
- (27) 2023 m. stabilumo programoje išdėstyta vidutinės trukmės fiskalinė kryptis iki 2026 m. 2023 m. stabilumo programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas pasieks 3,2 % BVP 2025 m. ir 2,2 % 2026 m. Todėl numatoma, kad 2026 m. valdžios sektoriaus deficitas sumažės iki mažesnės nei Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės;

(28) esama galimybių reformuoti Slovakijos mokesčių sistemą, kad būtų padidintas ekonominis efektyvumas, skatinamas aplinkosauginis ir fiskalinis tvarumas ir didinamas teisingumas. Palyginti su kitomis valstybėmis narėmis, darbo mokesčių našta yra ypač didelė mažas pajamas gaunantiems asmenims. Kita vertus, aplinkos ir nekilnojamojo turto mokesčių potencialas nėra visapusiškai išnaudojamas. Mokesčių derinio keitimas galėtų prisidėti prie augimo ir taip pat padėtų paskatinti žaliąją pertvarką ir aplinkosauginį tvarumą. Nepaisant didelio ekonomikos energijos vartojimo intensyvumo, pajamos iš aplinkosaugos mokesčių 2021 m. sudarė 2,5 % ir buvo artimos Sąjungos vidurkiui. Aplinkosaugos mokesčiai, susiję su atliekų tvarkymu ir oro tarša, nepakankamai skatina efektyvų išteklių naudojimą ir nemažina aplinkos ir visuomenės išlaidų. Aplinkosaugos mokesčiai ir rinkliavos neindeksuojami, todėl ilginiui žaliosios pajamos mažėja. Kelių mokesčiai ir transporto priemonių registracijos mokesčiai tinkamai neatspindi taršos intensyvumo. Apskritai transporto mokesčių dalis visose mokestinėse pajamose sudaro tik 0,58 %, palyginti su Sąjungos vidurkiu – 1 %. Kalbant apie nekilnojamojo turto apmokestinimą, 2021 m. pajamos iš periodinių nekilnojamojo turto mokesčių buvo palyginti mažos (0,5 % BVP, palyginti su 1,2 % Sąjungos vidurkiu). Šiuo metu Slovakija neturi pakankamai duomenų, kad galėtų atnaujinti ir indeksuoti nekilnojamojo turto mokesčio bazę pagal rinkos vertes, nors tai taip pat galėtų iš dalies pažaboti tebesitęsiančią didelę būsto paklausą ir su tuo susijusį didelį būsto kainų augimą. Be to, tolesnės pastangos supaprastinti mokesčius ir pagerinti mokestinių prievolių vykdymą gali padidinti viešąsias pajamas ir taip paremti fiskalinį tvarumą ir padidinti teisingumą. 2020 m. PVM mokestinių prievolių vykdymo atotrūkis Slovakijoje toliau mažėjo. Jis sumažėjo nuo 15 % 2019 m. iki 13,9 % visų numatomų PVM pajamų 2020 m., tačiau vis dar viršija Sąjungos vidurkį (9,1 %). Tolesni mokesčių administravimo patobulinimai, be kita ko, elektroninių sąskaitų faktūrų išrašymas, iš anksto užpildytos mokesčių deklaracijos ir didesnis skaitmeninimas, galėtų padėti dar labiau sumažinti nutekimą mokesčių sistemoje;

- (29) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Slovakija gerokai pasistūmėjo įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, tačiau ateityje ji patirs tam tikrų sunkumų. Slovakija pateikė du mokėjimo prašymus, atitinkančius 30 plano tarpinių ir siektinų reikšmių, o bendra išmoka siekė 1,11 mlrd. EUR. Slovakija yra viena iš valstybių narių, sparčiausiai įgyvendinusių ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, tačiau dėl galimų kliūčių, atsirandančių dėl administracinių gebėjimų stokos, taip pat dėl poreikio pradėti dirbti su papildomomis skyriais „REPowerEU“ priemonėmis, kurias Slovakija pateikė 2023 m. balandžio 26 d. kaip plano dalinio pakeitimo dalį, reikia daugiau dėmesio skirti įgyvendinimui. Į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukus naują skyrių „REPowerEU“ bus sudarytos sąlygos finansuoti papildomas reformas ir investicijas, kuriomis remiamas Slovakijos strateginių tikslų energetikos ir žaliosios pertvarkos srityse įgyvendinimas. Siekiant sėkmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, taip pat kitą plane nenumatytą ekonominę ir užimtumo politiką, kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už bendrą politinę darbotvarkę, tebėra svarbus sistemingas ir veiksmingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;
- (30) 2022 m. Komisija patvirtino visus Slovakijos sanglaudos politikos programavimo dokumentus. Kad Slovakijoje būtų įgyvendinamos žalioji ir skaitmeninė pertvarkos, didinamas ekonominis ir socialinis atsparumas ir vyktų darnus teritorinis vystymasis, labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiai, užtikrinant papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu, įskaitant skyrių „REPowerEU“;

- (31) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu bei sanglaudos politikos programomis, Slovakijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su energetika ir žaliaja pertvarka;
- (32) Slovakijos pažanga mažinant grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį pastaraisiais metais iš esmės sustojo. Šalies ekonomika išlieka struktūriškai imli energijai ir labai priklausoma nuo iškastinio kuro importo. 2020 m. Slovakijos pirminės energijos suvartojimo intensyvumas buvo maždaug 80 % didesnis už Sąjungos vidurkį, o jos galutinės energijos suvartojimas 2015–2021 m. padidėjo 13,5 %. 2022 m. Slovakija padarė tam tikrą pažangą energijos importo įvairinimo srityje, tačiau dujų taupymo priemonės nebuvo pakankamai įgyvendintos. Laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio iki 2023 m. kovo mėn. gamtinių dujų suvartojimas Slovakijoje sumažėjo 1 %¹⁸, palyginti su dujų suvartojimo vidurkiu per tą patį laikotarpį per ankstesnius penkerius metus, – daug mažiau nei 15 % mažinimo tikslas, nustatytas Tarybos reglamente (ES) 2022/1369¹⁹. Slovakija skatinama dėti daugiau pastangų, kad laikinai sumažintų dujų poreikį iki 2024 m. kovo 31 d. pagal Tarybos reglamentą (ES) 2023/706²⁰. Nuo 2022 m. vasaros gamtinių dujų importo iš Rusijos dalis sumažėjo nuo 85 % iki maždaug 50 %. Nors dėl reformų, įtrauktų į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, Slovakijoje gerokai padaugėjo turimų pajėgumų prijungti prie tinklo atsinaujinančiuosius energijos išteklius, naujiems atsinaujinančiųjų energijos išteklių įrenginiams prijungti buvo panaudota tik nedidelė laisvų pajėgumų dalis. Spartesnis atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas padėtų pasiekti klimato srities tikslus ir sumažinti Slovakijos priklausomybę nuo iškastinio kuro importo (taip pat ir iš Rusijos), taip pat sumažintų energijos nepritekliaus riziką kintant energijos kainoms. 2022 m. bendra įrengtoji vėjo ir saulės energijos galia sudarė apie 7 % visos įrengtosios galios – tai antras mažiausias lygis Sąjungoje;

¹⁸ Slovakijos duomenis šiuo metu tvirtina Eurostatas.

¹⁹ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Tarybos reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206, 2022 8 8, p. 1).

²⁰ 2023 m. kovo 30 d. Tarybos reglamentas (ES) 2023/706, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/1369, kiek tai susiję su dujų poreikio mažinimo priemonių taikymo laikotarpio pratęsimu ir jų įgyvendinimo ataskaitų teikimo bei stebėjimo sustiprinimu (OL L 93, 2023 3 31, p. 1).

(33) 2022 m. Slovakija, įgyvendindama savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, vykdė reformas rinkos formavimo ir paramos atsinaujinantiesiems energijos ištekliams srityje, tačiau tolesnės priemonės sudarytų sąlygas spartesnei atsinaujinančiųjų energijos išteklių, visų pirma vėjo, saulės, geoterminių išteklių, biometano ir vandenilio plėtrai. Tos priemonės apima leidimų išdavimo ir administracinių procedūrų supaprastinimą, be kita ko, sukuriant atsinaujinančiųjų išteklių energijai skirtas administracines vieno langelio principu grindžiamas sistemas ir jai gaminti tinkamas vietas. Slovakijai būtų naudinga, jei prieigos prie tinklo procedūros atsinaujinančiųjų išteklių energijai būtų efektyvesnės, visų pirma reformuojant pajėgumų rezervavimo sistemą, sumažinant prijungimo prie tinklo administracinę naštą ir peržiūrint prijungimo prie tinklo mokesčius, atsižvelgiant į Sąjungos lyginamuosius standartus ir geriausią praktiką. Atsižvelgiant į didėjantį kintamų atsinaujinančiųjų energijos išteklių kiekį, Slovakija turi daug galimybių modernizuoti savo elektros tinklus (tiek perdavimo, tiek skirstymo), statyti naujus elektros energijos kaupimo įrenginius ir kurti vandenilio iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių reguliavimo sistemą. Tolesnė pažanga plėtojant geoterminės energijos ir biometano sektorius suteiktų pakaitalą gamtinėms dujoms, kurios plačiai naudojamos kaip energijos šaltinis centralizuoto šilumos tiekimo sistemose, kuriose atsinaujinančiųjų šilumos išteklių naudojimas vis dar nepakankamai išplėtotas;

(34) nors dėl plataus užmojo investicijų Priemonės ir Sanglaudos fondo lėšomis Slovakija daro pažangą didindama gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą, reikia dėti daugiau pastangų, visų pirma iš esmės renovuojant viešuosius ir privačius negyvenamuosius pastatus, kartu taikant renovacijos priemones, skirtas energijos nepritekliui ir pažeidžiamiems namų ūkiams. Slovakijai būtų naudinga pašalinti keletą kliūčių, kad paspartintų pastatų renovaciją ir pritrauktų daugiau privačių investicijų, visų pirma:

- i) pritaikant renovacijos schemas; ii) teikiant techninę pagalbą; iii) plėtojant vieno langelio principą; iv) renkant atitinkamus energetinius duomenis apie viešuosius pastatus, kad būtų galima nustatyti investicijų prioritetus, ir v) gerinant įvairių valdžios institucijų ir finansavimo programų koordinavimą. Siekiant struktūriškai spręsti energijos nepritekliaus problemą, reikia dėti papildomų pastangų, visų pirma įgyvendinant pažeidžiamų namų ūkių poreikius atitinkančias specialias būsto renovacijos programas ir teikiant techninę ir administracinę pagalbą, kartu vykdant reformas ir investuojant į socialinį būstą. Kad Slovakija pasiektų 55 % tikslo priemonių rinkinio tikslus, reikės didinti užmojus mažinant išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių tikslus ir energijos vartojimo efektyvumą;

- (35) kliūčių pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos kyla dėl to, kad žaliajai pertvarkai esminės svarbos turinčiuose sektoriuose ir profesijose, įskaitant poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybos, diegimo ir techninės priežiūros sektorius, trūksta darbo jėgos ir įgūdžių. Siekiant sumažinti įgūdžių trūkumą ir skatinti įtraukti į darbo rinką bei darbo jėgos perskirstymą labai svarbu turėti aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemas, atitinkančias kintančius darbo rinkos poreikius, ir tikslinių kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonių. Siekiant pasinaudoti neišnaudota darbo jėgos pasiūla, šios priemonės turi būti prieinamos, visų pirma fiziniams asmenims ir sektoriuose bei regionuose, kuriuos žaliaji pertvarka veikia labiausiai. Slovakijoje užimtumo dalis automobilių gamybos ir plieno pramonės sektoriuose, kuriuos labai paveikė žaliaji pertvarka, yra viena didžiausių Sąjungoje. Be to, pranešta, kad 2022 m. trūko 24 profesijų, kurioms reikia žaliųjų įgūdžių, darbuotojų, be kita ko, darbininkų izoliuotojų, santechnikų ir vamzdynų montuotojų, taip pat pastatų ir susijusių sričių elektrikų. Todėl reikia veiksmingų politikos svertų, kurie paspartintų žaliąją pertvarką įvairiuose sektoriuose ir kartu užtikrintų teisingumą;
- (36) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrino 2023 m. stabilumo programą, o jos nuomonė²¹ atspindėta 1 rekomendacijoje;

²¹ Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 5 straipsnio 2 dalį.

(37) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis šių veiksmų: i) išlaikyti skolos tvarumą ir susilaikyti nuo plačiabazės paramos visuminei paklausai 2023 m., tikslingiau orientuoti fiskalines priemones, kurių imtasi didelių energijos kainų poveikiui švelninti, ir apsvarstyti tinkamus laipsniško paramos nutraukimo būdus, kadangi energijos kainų spaudimas mažėja; ii) išlaikyti dideles viešąsias investicijas ir skatinti privačiąsias investicijas žaliajai ir skaitmeninei pertvarkoms remti; iii) remti darbo užmokesčio pokyčius, kuriais švelninamas perkamosios galios praradimas, kartu ribojant antrinį poveikį infliacijai, toliau tobulinti aktyvią darbo rinkos politiką ir spręsti įgūdžių trūkumo problemą; iv) gerinti verslo aplinką ir užtikrinti, kad energijos parama įmonėms būtų ekonomiškai efektyvi, laikina, tikslingai nukreipta gyvybingoms įmonėms ir išlaikytų žaliosios pertvarkos paskatas, ir v) išsaugoti makrofinansinį stabilumą ir stebėti rizikas, o kartu tęsti darbą siekiant baigti kurti bankų sąjungą. Slovakijai skirtomis 1, 2, 3 ir 3 rekomendacijomis prisidedama prie pirmos, antros, trečios ir penktos 2023 m. euro zonai skirtų rekomendacijų įgyvendinimo,

REKOMENDUOJA Slovakijai 2023 ir 2024 m. imtis šių veiksmų:

1. Kuo greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, valdžios sektoriaus deficitui mažinti panaudojant su tuo susijusias sutaupytas lėšas. Jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, užtikrinti, kad tokiomis paramos priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją.

Užtikrinti apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribojant nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 5,7 %²².

Išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrinti veiksmingą dotacijų pagal Priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas.

Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti vidutinės trukmės fiskalinę laipsniško ir tvaraus konsolidavimo strategiją, kartu vykdant investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas, kad būtų užtikrinta apdairi vidutinės trukmės fiskalinė būklė.

Užtikrinti, kad mokesčių derinys būtų veiksmingesnis ir labiau remtų integracinį ir tvarų augimą, be kita ko, išnaudojant aplinkosaugos ir nekilnojamojo turto mokesčių potencialą. Toliau stiprinti mokestinių prievolių vykdymą, be kita ko, toliau skaitmenizuojant mokesčių administravimą.

Mažinti su namų ūkių skola susijusią riziką, remiant būsto pasiūlą ir nuomos rinkos plėtrą.

²² Apskaičiuota, kad tai atitinka metinį struktūrinio biudžeto balanso pagerėjimą bent 0,7 % BVP 2024 m., kaip aprašyta 24 konstatuojamojoje dalyje.

2. Palaikyti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimo stabilų tempą ir, neseniai pateikus jo papildymą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, skubiai pradėti susijusių priemonių įgyvendinimą. Tęsti spartų sanglaudos politikos programų įgyvendinimą, užtikrinant glaudų papildomumą ir sinergiją su ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu.
3. Mažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro, ypač gamtinių dujų, pramonės ir šilumos tiekimo sektoriuose ir įvairinti iškastinio kuro importą. Spartinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių, visų pirma vėjo, saulės, geoterminių išteklių ir dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, plėtrą, laikantis atitinkamų tvarumo kriterijų. Supaprastinti leidimų išdavimo ir administracines procedūras, susijusias su atsinaujinančiųjų išteklių energijos plėtra, be kita ko, sukuriant vieno langelio principu grindžiamas sistemas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijai gaminti tinkamas vietas. Modernizuoti elektros tinklą ir užtikrinti, kad atsinaujinančiųjų energijos išteklių prijungimo prie tinklo procedūros būtų veiksmingesnės ir jomis užkraunama našta būtų mažesnė. Spartinti ir skatinti esminę viešųjų ir privačiųjų pastatų renovaciją, spręsti energijos nepritekliaus problemą, vykdant mažas pajamas gaunančių namų ūkių būsto renovaciją, ir stiprinti politikos pastangas, kuriomis siekiama suteikti ir įgyti žaliajai pertvarkai reikalingų įgūdžių ir kompetencijų.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė